

NEW YORK TIMES BEST SELLER

UNORTHODOX

ΤΟ ΤΙΜΗΜΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΜΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

NETFLIX

A NETFLIX
ORIGINAL SERIES

DEBORAH FELDMAN

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

UNORTHODOX

ΤΟ ΤΙΜΗΜΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΜΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

UNORTHODOX - ΤΟ ΤΙΜΗΜΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΜΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Τίτλος πρωτοτύπου: *Unorthodox – The scandalous rejection
of my hasidic roots*

Συγγραφέας: Deborah Feldman

Μετάφραση: Χαράλαμπος Γιαννακόπουλος

Επιμέλεια: Εύα Καλεύρα

© Netflix 2020. Used with permission. © 2012 by Deborah Feldman

All Rights Reserved. Published by arrangement with the original publisher,
Simon & Schuster, Inc.

© 2020, Εκδόσεις Κυριάκος Παπαδόπουλος Α.Ε., για την ελληνική γλώσσα

Η πνευματική ιδιοκτησία αποκτάται χωρίς καμιά διατύπωση και χωρίς την ανάγκη ρήτρας απαγορευτικής των προσβολών της. Κατά τον Ν. 2387/20 (όπως έχει τροποποιηθεί με τον Ν. 2121/93 και ισχύει σήμερα) και κατά τη Διεθνή Σύμβαση της Βέρνης (που έχει κυρωθεί με τον Ν. 100/1975), απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αποθήκευση σε κάποιο σύστημα διάσωσης και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου με οποιονδήποτε τρόπο ή μορφή, τμηματικά ή περιληπτικά, στο πρωτότυπο ή σε μετάφραση ή άλλη διασκευή, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη.

Πρώτη έκδοση: Νοέμβριος 2020

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

www.epbooks.gr

Καποδιστρίου 9, 144 52 Μεταμόρφωση Αττικής

τηλ.: 210 2816134, e-mail: info@epbooks.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Μασσαλίας 14, 106 80 Αθήνα, τηλ.: 210 3615334

ISBN 978-960-484-611-5

DEBORAH FELDMAN

UNORTHODOX

ΤΟ ΤΙΜΗΜΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΜΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Μετάφραση
Χαράλαμπος Γιαννακόπουλος

Επιμέλεια
Εύα Καλεύρα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Τα ονόματα και κάθε ξεχωριστό χαρακτηριστικό των προσώπων που εμφανίζονται στο βιβλίο έχουν αλλαχθεί. Μολονότι όλα τα περιστατικά που περιγράφονται είναι αληθινά, κάποια γεγονότα έχουν συμπιεστεί, ενοποιηθεί ή παρουσιάζονται σε διαφορετική σειρά, προκειμένου να προφυλαχθεί η ταυτότητα των προσώπων που εμπλέκονται σε αυτά και να διασφαλιστεί η συνέχεια της αφήγησης. Όλοι οι διάλογοι αναπαράγονται από μνήμης με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ακρίβεια.

Μια σημείωση από τη συγγραφέα

Το Σάτου Μάρε, ή Σάτμαρ στα γίντις,¹ είναι μια πόλη στα σύνορα μεταξύ Ουγγαρίας και Ρουμανίας. Πώς έγινε λοιπόν και μια χασιδική² σέκτα πήρε το όνομά της από μια πόλη στην Τρανσυλβανία; Πολύ απλά, στο πλαίσιο της αποστολής του να σώσει επιφανείς Εβραίους από τον βέβαιο θάνατο, κατά τη διάρκεια του Δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, ο Ουγγροεβραίος δικηγόρος και δημοσιογράφος Ρούντολφ Κάστνερ έσωσε τη ζωή του ραβίνου εκείνης της πόλης. Αργότερα αυτός ο ραβίνος μετανάστευσε στην Αμερική και συγκέντρωσε γύρω του μεγάλο αριθμό κι άλλων επιζώντων, σχηματίζοντας μια χασιδική σέκτα στην οποία έδωσε το όνομα της γενέτειράς του. Άλλοι επιζήσαντες ραβίνοι μιμήθηκαν το παράδειγμά του, δίνοντας και εκείνοι στις σέκτες τους τα ονόματα των πόλεων από τις οποίες προέρχονταν, σε μια προσπάθεια να διατηρήσουν την ανάμνηση των *shtetls*³ και των κοινοτήτων που εξαλείφθηκαν κατά το Ολοκαύτωμα.

Οι Χασιδιστές Εβραίοι στην Αμερική στράφηκαν με ζήλο σε μια κληρονομιά που ήταν στα πρόθυρα της εξαφάνισης, φορώντας παραδοσιακά ενδύματα και μιλώντας μόνο στα γίντις όπως και οι

1. Η γλώσσα που μιλούσαν οι Εβραίοι Ασκενάζι της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης, περίπου από τον 9ο αιώνα. Συνδυασμός κυρίως γερμανικών διαλέκτων, εβραϊκών και αραμαϊκών.

2. Εβραϊκό θρησκευτικό κίνημα που αναδύθηκε τον 18ο αιώνα στην Πολωνία και επεκτάθηκε σε ολόκληρη την Ανατολική Ευρώπη.

3. Μικρά εβραϊκά χωριά, κυρίως των Εβραίων Ασκενάζι της Ανατολικής Ευρώπης πριν τον Δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο.

προπάτορές τους. Πολλοί από αυτούς ήταν συνειδητά αντίθετοι στη δημιουργία του κράτους του Ισραήλ, θεωρώντας ότι η γενοκτονία των Εβραίων ήταν η τιμωρία τους για την αφομοίωσή τους και τον Σιωνισμό. Πάνω απ' όλα, ωστόσο, οι Χασιδιστές Εβραίοι επικεντρώθηκαν στην αναπαραγωγή, θέλοντας να αντικαταστήσουν το πλήθος εκείνων που είχαν αφανιστεί και να αυξήσουν πάλι τον πληθυσμό τους. Μέχρι σήμερα, οι χασιδικές κοινότητες εξακολουθούν να αναπτύσσονται ταχύτατα, κάτι που θεωρείται ως η απόλυτη εκδίκηση εναντίον του Χίτλερ.

Πρόλογος

Την παραμονή της μέρας που θα έκλεινα τα είκοσι τέσσερά μου χρόνια έκανα μια συζήτηση με τη μητέρα μου. Συναντιόμαστε σε ένα χορτοφαγικό εστιατόριο στο Μανχάταν, ένα που διαφημίζει τα προϊόντα του ως βιολογικά και απευθείας από το αγρόκτημα, και παρ' όλο το πρόσφατο πάθος μου για το χοιρινό κρέας και τα οστρακοειδή, δεν έβλεπα την ώρα να απολαύσω την απλότητα που υποσχόταν το γεύμα μας. Ο σερβιτόρος που μας εξυπηρετεί, με τα αχτένιστα ξανθά μαλλιά και τα μεγάλα γαλανά του μάτια, δεν μοιάζει στο παραμικρό με Εβραίο. Μας συμπεριφέρεται σαν να ανήκουμε σε καμιά βασιλική οικογένεια, επειδή βρισκόμαστε στο Άπερ Ηστ Σάιנט και είμαστε έτοιμες να ξοδέψουμε εκατό δολάρια για ένα μεσημεριανό που θα αποτελείται κατά βάση από λαχανικά. Μου φαίνεται ειρωνικό το ότι δεν ξέρει πως καμιά από τις δυο μας δεν ανήκει εδώ, το ότι θεωρεί αυτομάτως την ύπαρξή μας εδώ δεδομένη. Ποτέ δεν φανταζόμουν πως θα έφτανε κάποτε αυτή η μέρα.

Προτού συναντηθούμε, είπα στη μητέρα μου πως έχω κάποιες ερωτήσεις να της κάνω. Μολονότι την προηγούμενη χρονιά έχουμε περάσει μαζί περισσότερο χρόνο απ' ό,τι σε ολόκληρη την εφηβεία μου, απέφευγα μέχρι τώρα να μιλήσω μαζί της για το παρελθόν. Ίσως και να μην ήθελα να ξέρω. Μπορεί να μην ήθελα να ανακαλύψω πως κάθε πληροφορία που μου είχαν δώσει για τη μητέρα μου ήταν λανθασμένη, ή μπορεί να μην ήθελα να δεχτώ πως ίσως και να ήταν σωστή. Και πάλι όμως, το να δημοσιεύσω την ιστορία της ζωής μου απαιτεί απόλυτη ειλικρίνεια, και όχι μόνο από εμένα.

Σαν σήμερα πριν από έναν χρόνο άφησα για πάντα τη χασιδική κοινότητα. Είμαι είκοσι τεσσάρων ετών και έχω ακόμα όλη μου τη ζωή μπροστά μου. Το μέλλον του γιου μου είναι γεμάτο πιθανότητες. Νιώθω σαν να πρόλαβα να φτάσω στη γραμμή αφετηρίας για έναν αγώνα δρόμου τη στιγμή ακριβώς που ακούστηκε ο πυροβολισμός της εκκίνησης. Κοιτάζοντας τη μητέρα μου καταλαβαίνω πως μπορεί να υπάρχουν ομοιότητες μεταξύ μας, αλλά οι διαφορές είναι σίγουρα πιο προφανείς. Εκείνη ήταν μεγαλύτερη όταν έφυγε και δεν με πήρε μαζί της. Το δικό της ταξίδι ήταν περισσότερο ένας αγώνας για ασφάλεια παρά για ευτυχία. Τα όνειρά μας αιωρούνται σαν σύννεφα από πάνω μας, και τα δικά μου μοιάζουν μεγαλύτερα και πιο αφράτα από τις λεπτές λωρίδες των δικών της θυσάνων ψηλά στον χειμωνιάτικο ουρανό.

Από τότε που θυμάμαι τον εαυτό μου, ήθελα πάντοτε τα πάντα από τη ζωή, όλα όσα θα μπορούσε να μου προσφέρει. Κι αυτή η επιθυμία μου με απομακρύνει από τους ανθρώπους που είναι διατεθειμένοι να συμβιβαστούν με λιγότερα. Δεν μπορώ καν να καταλάβω πώς γίνεται οι επιθυμίες των ανθρώπων να είναι τόσο μικρές, οι φιλοδοξίες τους τόσο στενές και περιορισμένες, όταν οι πιθανότητες είναι τόσο απέραντες. Δεν γνωρίζω τη μητέρα μου αρκετά ώστε να κατανοώ τα όνειρά της· για την ίδια, απ' όσο ξέρω, είναι μεγάλα και σημαντικά, κι αυτό θέλω να το σεβαστώ. Αναμφίβολα, μ' όλες τις διαφορές μας, υπάρχει αυτό το ελάχιστο κοινό έδαφος, αυτή η επιλογή που και οι δύο κάναμε επιδιώκοντας το καλύτερο.

Η μητέρα μου γεννήθηκε και μεγάλωσε σε μια γερμανοεβραϊκή κοινότητα στην Αγγλία. Παρότι στην οικογένειά της ήταν θρησκευόμενοι, δεν ήταν Χασιδιστές. Παιδί χωρισμένων γονιών, περιγράφει τον νεαρό εαυτό της ως προβληματικό, αλλόκοτο και δυστυχισμένο. Οι πιθανότητές της για γάμο, πόσω μάλλον έναν καλό γάμο, ήταν, μου λέει, ελάχιστες. Ο σερβιτόρος αφήνει μπροστά της ένα πιάτο με κροκέτες πολέντας και μερικά μαύρα φασόλια, κι εκείνη καρφώνει με το πιρούνι της μια κροκέτα.

Όταν έφτασε η πρόταση να παντρευτεί τον πατέρα μου, έμοιαζε σαν όνειρο, μου λέει καθώς τρώει. Η οικογένειά του ήταν εύπορη και ήθελαν απελπισμένα να τον παντρέψουν. Είχε αδέρφια που τον περίμεναν να αρραβωνιαστεί για να πάρουν σειρά και να ξεκινήσουν κι αυτά τη ζωή τους. Ήταν είκοσι τεσσάρων ετών, αδιανόητα μεγάλος για «καλό παιδί» εβραϊκής οικογένειας, πολύ μεγάλος για να είναι ανύπαντρος. Όσο περισσότερο μεγαλώνουν, τόσο λιγοστεύουν οι πιθανότητες να παντρευτούν. Η Ραχήλ, η μητέρα μου, ήταν η τελευταία ευκαιρία του πατέρα μου.

Οι πάντες στον περίγυρό της, θυμάται η μητέρα μου, ήταν ενθουσιασμένοι με την τύχη της. Θα πήγαινε στην Αμερική! Και εκεί θα την περίμενε ένα υπέροχο, ολοκαίνουργιο διαμέρισμα, πλήρως επιπλωμένο. Προσφέρθηκαν να πληρώσουν για όλα. Θα της χάριζαν όμορφα ρούχα και κοσμήματα. Κι ένα σωρό κουινιάδες δεν έβλεπαν την ώρα να γίνουν φίλες της.

«Ήταν καλοί λοιπόν μαζί σου;» τη ρωτάω, εννοώντας τις θείες και τους θείους μου, οι οποίοι, θυμάμαι, με κοιτούσαν συνήθως με περιφρόνηση για λόγους που ποτέ δεν μπόρεσα να καταλάβω.

«Στην αρχή, ναι», λέει. «Ήμουν, ξέρεις, το καινούργιο παιχνίδι από την Αγγλία. Το λεπτό, όμορφο κορίτσι με την αστεία προφορά».

Τους είχε σώσει όλους, τους νεότερους. Είχαν γλιτώσει από την άθλια μοίρα να γεράσουν ανύπαντροι και μόνοι. Έτσι, στην αρχή, ήταν όλοι ευγνώμονες που έβλεπαν τον αδελφό τους παντρεμένο.

«Τον έκανα άνθρωπο», μου λέει η μητέρα μου. «Φρόντιζα να είσαι πάντοτε περιποιημένος. Δεν μπορούσε να φροντίσει μόνος του τον εαυτό του, εγώ όμως μπορούσα. Τον έκανα να φαίνεται καλύτερος· δεν είχαν πια λόγο να νιώθουν ντροπή γι' αυτόν».

Ντροπή είναι το μόνο συναίσθημα που θυμάμαι να έχω νιώσει ποτέ για τον πατέρα μου. Τότε που τον ήξερα εγώ, ήταν πάντα κακοντυμένος και βρόμικος, και η συμπεριφορά του ήταν παιδιάστικη και ανάρμοστη.

«Τι πιστεύεις για τον πατέρα μου τώρα;» τη ρωτάω. «Τι πρόβλημα πιστεύεις ότι έχει;»

«Ω, δεν ξέρω. Είναι παράφρων, υποθέτω. Ψυχικά άρρωστος».

«Αλήθεια; Νομίζεις ότι είναι τόσο σοβαρά; Δεν νομίζεις ότι έχει απλώς κάποια νοητική υστέρηση;»

«Κοίτα, είχε δει έναν ψυχίατρο μια φορά μετά που παντρευτήκαμε, κι ο ψυχίατρος μου είπε ότι ήταν σχεδόν βέβαιος πως ο πατέρας σου είχε κάποιου είδους διαταραχή προσωπικότητας, δεν μπορούσε όμως να πει με βεβαιότητα, γιατί ο πατέρας σου αρνήθηκε να συνεργαστεί για να κάνει κι άλλες εξετάσεις και δεν ξαναπήγε ποτέ για θεραπεία».

«Δεν ξέρω», λέω προβληματισμένη. «Η θεία Χάγια μου είπε κάποτε πως όταν ήταν μικρός είχε διαγνωσθεί με υστέρηση. Είπε ότι το IQ του ήταν εξήντα έξι. Δεν μπορείς να κάνεις και πολλά πράγματα γι' αυτό».

«Δεν προσπάθησαν καν», επιμένει η μητέρα μου. «Θα μπορούσαν να του είχαν δώσει κάποια φαρμακευτική αγωγή».

Κουνάω το κεφάλι μου. «Στην αρχή λουπόν ήταν καλοί μαζί σου. Και τι συνέβη μετά;» Θυμάμαι τις θείες μου να μιλάνε πίσω από την πλάτη της μητέρας μου, να λένε πάντα απαίσια πράγματα γι' αυτήν.

«Ε, μόλις πέρασε ο πρώτος ενθουσιασμός, άρχισαν να μ' αγνοούν. Έκαναν πράγματα κι εμένα μ' άφηναν απ' έξω. Με περιφρονούσαν γιατί ήμουν από φτωχή οικογένεια, κι εκείνες είχαν κάνει όλες πλούσιους γάμους και προέρχονταν από πλούσιες οικογένειες και ζούσαν διαφορετική ζωή. Ο πατέρας σου δεν μπορούσε να βγάλει χρήματα, ούτε κι εγώ βέβαια, κι έτσι μας συντηρούσε ο παππούς σου. Ήταν όμως τσιγκούνης, μετρούσε μέχρι και την τελευταία δεκάρα για τα ψώνια. Ήταν πολύ έξυπνος ο *zeide*⁴ σου, μα δεν καταλάβαινε τους ανθρώπους. Δεν είχε καμία επαφή με την πραγματικότητα».

4. παππούς

Ακόμα νιώθω μια σουβλιά μέσα μου όταν κάποιος λέει κάτι κακό για την οικογένειά μου, σαν να πρέπει να τους υπερασπιστώ.

«Η *bubbe*⁵ σου, απ' την άλλη, πάντα με σεβόταν, μπορώ να πω. Κανείς δεν την άκουγε ποτέ, και ήταν σίγουρα πιο έξυπνη κι ανοιχτόμυαλη απ' όσο όλοι τη θεωρούσαν».

«Ω, με αυτό συμφωνώ!» Ενθουσιάζομαι που ανακαλύπτω ότι έχουμε κάποιο κοινό έδαφος, ένα μέλος της οικογένειας για το οποίο έχουμε και οι δύο την ίδια γνώμη. «Έτσι ακριβώς ήτανε και για μένα· με σεβόταν ακόμα κι όταν όλοι με θεωρούσαν σκέτο μπελά».

«Ναι, εντάξει... δεν είχε καμία δύναμη όμως».

«Αυτό είν' αλήθεια».

Έτσι στο τέλος η μητέρα μου δεν είχε τίποτα για να κρατηθεί. Ούτε σύζυγο, ούτε οικογένεια, ούτε σπίτι. Αν πήγαινε στο κολέγιο θα μπορούσε να ζήσει, θα είχε ένα σκοπό, μια κατεύθυνση. Φεύγεις όταν δεν υπάρχει πια τίποτα για να σε κρατήσει· πηγαίνεις εκεί που μπορείς να είσαι χρήσιμος, εκεί που οι άνθρωποι σε αποδέχονται.

Ο σερβιτόρος έρχεται στο τραπέζι μας κρατώντας ένα σοκολατένιο μπράουνι μ' ένα κεριά καρφωμένο πάνω του. «*Happy birthday to you...*» τραγουδάει με απαλή φωνή, κοιτώντας με για μια στιγμή στα μάτια. Χαμηλώνω το βλέμμα, νιώθοντας τα μάγουλά μου να κοκκινίζουν.

«Σβήσε το κεριά», με παροτρύνει η μητέρα μου βγάζοντας τη φωτογραφική της μηχανή. Μου 'ρχεται να γελάσω. Πάω στοίχημα ότι ο σερβιτόρος νομίζει πως είμαι ένα ακόμα κορίτσι που έχει γενέθλια και βγαίνει έξω με τη μαμά του να τα γιορτάσει, κι ότι το κάνουμε αυτό κάθε χρόνο. Ποιος θα φανταζόταν ότι η μητέρα μου έχει χάσει τα περισσότερα από τα γενέθλιά μου ως τώρα; Πώς μπορεί και ξαναπιάνει το νήμα έτσι εύκολα; Της φαίνεται φυσιολογικό άραγε; Εμένα πάντως σίγουρα δεν μου φαίνεται έτσι.

5. γιαγιά

Μόλις καταβροχθίσουμε και οι δυο μας το μπράουσι, σταματάει και σκουπίζει το στόμα της. Λέει πως ήθελε να με πάρει μαζί της, αλλά δεν μπορούσε. Δεν είχε χρήματα. Η οικογένεια του πατέρα μου απειλούσε ότι θα της έκαναν τη ζωή μαρτύριο αν μ' έπαιρνε μακριά τους. Η Χάγια, η μεγαλύτερη θεία, ήταν η χειρότερη, λέει. «Ερχόμουν να σε δω και μου φερόταν σαν να 'μουν σκουπίδι, σαν να μην ήμουν η μητέρα σου, σαν να μη σε είχα γεννήσει εγώ. Ποιος της έδωσε αυτό το δικαίωμα, ενώ δεν είχαμε καν το ίδιο αίμα». Η Χάγια, θυμάται η μητέρα μου, παντρεύτηκε τον μεγαλύτερο γιο της οικογένειας και αμέσως ανέλαβε τον έλεγχο των πάντων εκεί μέσα. Ήθελε μονίμως να είναι το αφεντικό, να κανονίζει τα πάντα, να επιβάλλει την άποψή της για όλα.

Κι όταν η μητέρα μου άφησε πια οριστικά τον πατέρα μου, η Χάγια ανέλαβε εμένα. Αποφάσισε ότι θα ζω με τον παππού και τη γιαγιά, ότι θα πάω στο σχολείο του Σάτμαρ, ότι θα παντρευτώ ένα καλό αγόρι μιας καλής θρησκευόμενης οικογένειας του Σάτμαρ. Η Χάγια ήταν, σε τελική ανάλυση, αυτή που μου έμαθε να παίρνω εγώ τον έλεγχο της ζωής μου, να έχω σιδερένια πυγμή όπως εκείνη, να μην αφήνω κανέναν να με καταδικάζει στη δυστυχία.

Ήταν η Χάγια που έπεισε τον Ζάιντου να μιλήσει στην προξενήτρα, απ' ό,τι έμαθα, αν και είχα μόλις κλείσει τα δεκαεπτά. Αυτή ήταν, στην ουσία, η προξενήτρα μου· αυτή ήταν που αποφάσισε ποιον θα παντρευόμουν. Θα ήθελα να τη θεωρώ υπεύθυνη για όσα τράβηξα κατόπιν, αλλά έχω πια αρκετή πείρα και δεν πιστεύω κάτι τέτοιο. Ξέρω πώς λειτουργεί ο κόσμος μας, και πώς παρασύρονται οι άνθρωποι από το πανίσχυρο ρεύμα των προαιώνιων παραδόσεών μας.

Αύγουστος 2010
Νέα Υόρκη

1.

Αναζητώντας τη μυστική μου δύναμη

Πόσο λαχταρούσε η Ματίλντα να ήταν οι γονείς της καλοί και να την αγαπάνε και να δείχνουν κατανόηση, να είναι τίμιοι και έξυπνοι. Το γεγονός ότι δεν ήταν τίποτα από αυτά ήταν κάτι που ήταν υποχρεωμένη να το υπομείνει...

Αφού ήταν τόσο μικρόσωμη και τόσο νέα, η μόνη δύναμη που είχε η Ματίλντα πάνω στην οικογένειά της ήταν η δύναμη του μυαλού της.

ΡΟΑΛΝΤ ΝΤΑΛ
Ματίλντα

Ο πατέρας μου με κρατάει από το χέρι καθώς παλεύει με τα κλειδιά να ανοίξει την αποθήκη. Οι δρόμοι είναι παράξενα άδειοι και σιωπηλοί σε αυτή τη βιομηχανική περιοχή του Ουίλιαμσμπεργκ.⁶ Ψηλά από πάνω μας, τα αστέρια αχνοφέγγουν στον νυχτερινό ουρανό· κοντά μας, τα λιγιστά αυτοκίνητα διασχίζουν τον αυτοκινητόδρομο αστραπιαία σαν φαντάσματα. Κοιτάζω τα λουστρίνια μου που χτυπάνε ρυθμικά το πεζοδρόμιο με ανυπομονησία και δαγκώνω τα χείλη μου για να πάψω να το κάνω. Νιώθω τόση χαρά που βρίσκομαι εδώ. Δεν με παίρνει κάθε εβδομάδα μαζί του ο Tatty.⁷

Μία από τις πολλές αλλόκοτες δουλειές του πατέρα μου είναι να ανάβει τους φούρνους στο *kosher*⁸ αρτοποιείο Beigel's μόλις περάσει το Σάμπας.⁹ Κάθε εβραϊκή επιχείρηση πρέπει να διακόψει τη

6. Συνοικία στο Μπρούκλιν της Νέας Υόρκης.

7. ο Μπαμπάς

8. Θεωρείται *kosher* (όπως προφέρουν οι Εβραίοι Ασκενάζι την εβραϊκή λέξη *kashér*, που σημαίνει «σωστό», «κατάλληλο») κάθε τροφή που συμμορφώνεται με τους κανόνες του *kashrut* (τις τελετουργικά ορθές εβραϊκές διατροφικές πρακτικές).

9. Shabbos, το εβραϊκό Σάββατο στα γίντις.

λειτουργία της όσο διαρκεί το Σάμπας, και ο νόμος απαιτεί να είναι Εβραίος αυτός που θα την θέσει πάλι σε κίνηση. Ο πατέρας μου είναι ο κατάλληλος άνθρωπος για μια δουλειά με τόσο απλές απαιτήσεις. Οι μη Εβραίοι εργάτες δουλεύουν ήδη όταν εκείνος φτάνει εκεί, ετοιμάζοντας τη ζύμη, πλάθοντάς την σε καρβέλια και φραντζόλες, και όταν ο πατέρας μου διασχίζει την τεράστια αποθήκη ανεβάζοντας τους διακόπτες, το βουητό και το σφύριγμα των μηχανημάτων αρχινάει και όσο πάει δυναμώνει καθώς εμείς προχωράμε μες στα σπηλαιώδη δωμάτια. Αυτή είναι μία από τις φορές που με παίρνει μαζί του, και μου φαίνεται συναρπαστικό να περιβάλλομαι απ' όλη ετούτη τη φασαρία και να ξέρω ότι ο πατέρας μου βρίσκεται στο κέντρο της, ότι αυτοί οι άνθρωποι πρέπει να τον περιμένουν να έρθει πριν ξεκινήσει η δουλειά ως συνήθως. Αισθάνομαι σημαντική και μόνο που ξέρω ότι είναι εκείνος σημαντικός. Οι εργάτες τον χαιρετούν νεύοντας καθώς περνάει, του χαμογελάνε ακόμα κι αν έχει αργήσει, και με χαϊδεύουν στο κεφάλι με τα αλευρωμένα γαντοφορεμένα χέρια τους. Ώσπου να τελειώσει ο πατέρας μου και με τον τελευταίο τομέα, ολόκληρο το εργοστάσιο δονείται από τον ήχο των μηχανών που ανακατεύουν τα υλικά και των ιμάντων μεταφοράς. Το τιμμεντένιο δάπεδο τρέμει ελαφρά κάτω απ' τα πόδια μου. Παρακολουθώ τις λαμαρίνες να γλιστράνε μέσα στους φούρνους και να βγαίνουν από την άλλη μεριά με αστραφτερά χρυσαφένια ψωμάκια στη σειρά, ενώ ο πατέρας μου συζητάει με τους εργάτες μασουλώντας ένα *kichel*.¹⁰

Η Μπάμπυ μου τα λατρεύει τα *kichel*. Πάντα της φέρνουμε μερικά γυρίζοντας από το αρτοποιείο. Στο μπροστινό δωμάτιο της αποθήκης υπάρχουν ράφια γεμάτα με στοίβες συσκευασμένα κουτιά με διάφορα αρτοσκευάσματα για να φύγουν με τα πρωινά δρομολόγια, κι εμείς παίρνουμε μαζί μας όσα μπορούμε να κουβαλήσουμε. Υπάρχουν τα περίφημα *kosher* κάπκεϊκ με τη χρωματιστή τρούφα από

10. Παραδοσιακό εβραϊκό μπισκότο.

πάνω· τα τσουρέκια *babka* με σοκολάτα και κανέλα· οι τούρτες με τις επτά στρώσεις και την άφθονη μαργαρίνη· τα μικρά ασπρόμαυρα μπισκότα που μου αρέσει να τρώω μόνο την πλευρά που έχει τη σοκολάτα. Ό,τι κι αν διαλέξει ο πατέρας μου καθώς φεύγουμε θα καταλήξει λίγο αργότερα στο σπίτι των παππούδων μου, αφημένο στην τραπεζαρία σαν δώρο, κι εγώ θα τα δοκιμάσω όλα.

Τι μπορεί να συγκριθεί με έναν τέτοιο πλούτο, με αυτή την αφθονία γλυκισμάτων και ζαχαρωτών, απλωμένων πάνω στο δαμασκηνό τραπεζομάντιλο σαν να βγαίνουνε σε δημοπρασία; Απόψε θα αποκοιμηθώ εύκολα με τη γεύση του γλάσου ακόμα ανάμεσα στα δόντια μου, με ψίχουλα να λιώνουν μες στα μάγουλα και στις δυο πλευρές του στόματός μου.

Αυτή είναι μία από τις ελάχιστες καλές στιγμές που μοιράζομαι με τον πατέρα μου. Συνήθως δεν μου δίνει και πολλούς λόγους να νιώθω περήφανη γι' αυτόν. Τα πουκάμισά του έχουν κίτρινους λεκέδες στις μασχάλες, παρότι τα περισσότερα ρούχα του τα πλένει η Μπάμπυ, και το χαμόγελό του είναι τόσο πλατύ και σαχλό, σαν του κλόουν. Όποτε έρχεται να με δει στο σπίτι της Μπάμπυ, μου φέρνει παγωτό ξυλάκι Klein's¹¹ με επικάλυψη σοκολάτα και όση ώρα το τρώω με κοιτάζει με προσμονή, περιμένοντας να του πω πόσο πολύ μου αρέσει, να τον ευχαριστήσω. Αυτό σημαίνει να είσαι πατέρας, φαίνεται να πιστεύει – το να προσφέρεις στο παιδί σου λιχουδιές. Κι ύστερα φεύγει το ίδιο ξαφνικά όπως ήρθε, για να πάει σε άλλη μια από τις «δουλειές» του.

Οι άνθρωποι τον προσλαμβάνουν από λύπηση, το ξέρω. Τον προσλαμβάνουν για να τους πηγαίνει με το αυτοκίνητο εδώ κι εκεί, να παραδίδει πακέτα, οτιδήποτε θεωρούν πως είναι ικανός να το κάνει χωρίς λάθη. Εκείνος δεν το καταλαβαίνει αυτό· νομίζει πως παρέχει πολύτιμες υπηρεσίες.

11. Εβραϊκή εταιρεία παγωτών kosher.

ΥΠΟΡΤΗΘΟΧ

*Το συγκλονιστικό μπεστ σέλερ πίσω
από την ομώνυμη ανατρεπτική σειρά του Netflix*

Σαν μέλος της αυστηρής θρησκευτικής σέκτας των χασιδιστών Εβραίων του Σάτμαρ, στο Ουίλιαμσπεργκ του Μπρούκλιν, η Ντέμπορα Φέλντμαν μεγάλωσε υπακούοντας σε έναν κώδικα επιβεβλημένων εθίμων που υπαγόρευαν τα πάντα στη ζωή της, από το τι μπορούσε να φορέσει και σε ποιον μπορούσε να μιλήσει μέχρι το τι επιτρεπόταν να φάει και να διαβάσει. Κι όμως, παρά την καταπιεστική ανατροφή της, η Ντέμπορα εξελίχθηκε σε μια ανοιχτόμυαλη νεαρή γυναίκα, ένα πνεύμα ανεξάρτητο, διαβάζοντας κρυφά λογοτεχνία και βρίσκοντας έμπνευση στους δυνατούς γυναικείους χαρακτήρες της Jane Austen και της Louisa May Alcott, που την βοήθησαν να φανταστεί έναν διαφορετικό τρόπο ζωής, μακριά από την κλειστή της κοινότητα.

Παγιδευμένη στα δεκαεφτά της σε έναν σεξουαλικά και συναισθηματικά δυσλειτουργικό γάμο από προξενιό, με έναν νεαρό άντρα που γνώριζε ελάχιστα, η Ντέμπορα θα βιώσει τη σύγκρουση ανάμεσα στις επιθυμίες της και τις ευθύνες της απέναντι στην κοινότητά της. Μια σύγκρουση που θα κορυφωθεί όταν στα δεκαεννιά της θα γεννήσει τον γιο της, οπότε και θα συνειδητοποιήσει ότι παρά τα ανυπέβλητα εμπόδια οφείλει να χαράξει έναν άλλο δρόμο –για τον εαυτό της και για το παιδί της– προς την ελευθερία και την ευτυχία.

ISBN 978-960-484-611-5

9 789604 184611 5

Κωδ. μηχ/σης 25.169

www.epbooks.gr